

TÜRKİYE KARŞITI YUNANİSTAN AKTİVİZMİNDE ORTADOĞU BOYUTU: **ADALAR DENİZİ SINIRLARINA DÖNÜŞ**

GÖKHAN BATU

Araştırmacı **ORSAM**

“

Türkiye'nin bölgesel nüfuzunun ve özellikle Suriye, Libya ve Irak gibi ülkelerde güvenlik merkezli meşru faaliyetlerinin arttığı süreçte, Yunanistan'ın adeta yeni cephe olarak iki ülke arasındaki tarihsel sorunların alevlenmesine gayret gösterdiği ve Türkiye'nin faaliyetleriyle çıkar çatışması içinde bulunan ülkeler adına kapasitesini araçsallaştırdığı müşahade edilmektedir.

”

2

010-2022 arası süreçte, Arap Baharı; özelde Libya, Suriye ve Yemen'de mey-

dana gelen iç savaşlar ve genel olarak bölgede meydana gelen yönetim değişiklikleri, terör örgütü DEAŞ'ın yükselişi ve geriletilmesi, Körfez krizi ve Doğu Akdeniz'de izlenen güç mücadelesi gibi birçok gelişmeyle Ortadoğu'daki güvenlik çevresi hızlı ve rijit değişikliklere sahne olmuştur. Bu durumun tabii sonuçlarından birisi de bölge ülkeleri arasındaki ittifak ilişkileri ve güç dengesinin dinamik şekilde değişen konjonktüre bağlı olarak şekillenmesidir. Bu çerçevede Türkiye'nin İsrail, Mısır ve Körfez'deki aktörlerle ilişkilerinde ortaya çıkan çatlaklardan istifade etmek adına Atina'nın yoğun çabası olduğu ve bu çabaların Batı nezdinde destek bulduğu gözlemlenmiştir. Türkiye'nin bölgesel nüfuzunun ve özellikle Suriye, Libya ve Irak gibi ülkelerde güvenlik merkezli meşru faaliyetlerinin arttığı süreçte, Yunanistan'ın adeta yeni cephe olarak iki ülke arasındaki tarihsel sorun-

ların alevlenmesine gayret gösterdiği ve Türkiye'nin faaliyetleriyle çıkar çatışması içinde bulunan ülkeler adına kapasitesini araçsallaştırdığı müşahade edilmektedir.

Bu durum ise Atina ile bölgede çıkarlarının muhafazasına çalışan destekçileri arasında bir kazan-kazan ilişkisine işaret etmektedir. Yunanistan'ın söz konusu inisiyatifi, Türkiye'nin; Yunan ana karası, Girit, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), İsrail, Ürdün, Körfez ekseninde çevrelenmesi gayretini ortaya koymaktadır. Bunun daha güneydeki ayağı ise Mısır'ın denkleme dâhil olması ve Batı ile müştereken İrini Operasyonu gibi Türkiye'nin Libya'daki meşru pozisyonunu zayıflatmaya yönelik gayretler olmuştur. Bu süreçte adı geçen ülkelerin Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nda bir araya gelmesi, ABD ve Fransa'nın iştirak ettiği

birçok tatbikata katılmaları önemli ayrıntılar olarak ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda Yunanistan adına ABD, Fransa ve İsrail başta olmak üzere silah tedariki, eğitim faaliyetlerini de kapsayan askeri iş birlikleri ve gerçekleştirilen müşterek tatbikatlar kayda değer görülmektedir. Dahası Türkiye, Batılı müttefiklerinin örtülü ve aleni silah ambargosuna maruz kalmakta ve bölgedeki pozisyonu zayıflatmaya yönelik çabalarla karşılaşmaktadır.

Ortaya çıkan manzarada Türkiye, bu ittifaklar bütünüünün izdüşümü şeklinde batısından güney ve güneydoğusu ekseninde belirginleşen ve kesiti Arap ülkelerine doğru genişleyen şekilde çevrelenmeye ve kendi karasularına sıkıştırılmaya çalışılmaktadır.

TÜRKİYE'Yİ İZOLE ETME GAYRETLERİ

Adalar Denizi'nde Türk-Yunan güç dengesinin, özellikle 2010 sonrasında gelişen ekonomisi, gerçekleştirdiği savunma sanayisi yatırımları ve yerleştirme faaliyetleriyle hızla Türkiye'nin lehine değişmesi, aksine Yunanistan'ın ekonomik krizin etkilerinden sıyrılmaması ve ordu envanterinin Batılı müttefiklerine bağımlılığı, bölgede Atina'nın realist değerlendirmelerinde tehdit algısının yükselmesine neden olmuştur. Takip eden süreçte, Türkiye'nin haklı menfaatlerinin muhafazası gayreti dışında revizyonist bir politika izlememesine karşın, bölgede uluslararası güçlerce Yunanistan'ın silahlandırılmaya devam edildiği izlenmektedir. Arap Baharı süreci ve sonrasında, bölgesel konjonktürün de etkisiyle Ankara'nın, Kahire ve Körfez ülkeleriyle bozulan ilişkilerinin Doğu Akdeniz'de yeni ittifakları tetiklediği görülmüştür. Bu dönemde meydana gelen kırılmalardan istifade etmek adına Atina tarafından Türkiye'nin ikili ilişkilerinin seyrine yönelik yüksek hassasiyet gösterilmiş ve Türkiye'yi çevrelemeye yönelik agresif bir diplomatik çaba sarf edilmiştir.

2010 itibarıyla Ankara-Tel Aviv hattındaki kırılmaya paralel olarak ortaya çıkan bölgesel çaptaki en önemli gelişmelerden birisi İsrail ve GKRY-Yunanistan yakınlaşması

ve geçen sürede bu ilişkilerin derinleşmesi olmuştur. Bu süreç, Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının sınırlandırılması üzerinde ortaya çıkan anlaşmazlıklarda ortaya koyduğu maksimalist politikalara hız vermesiyle devam etmiş, ABD ve Fransa başta olmak üzere kendisine verilen desteklerden cesaret alarak provokatif bir tutum sergilemesini beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan manzarada Türkiye, bu ittifaklar bütünüünün izdüşümü şeklinde batısından güney ve güneydoğusu ekseninde belirginleşen ve kesiti Arap ülkelerine doğru genişleyen şekilde çevrelenmeye ve kendi karasularına sıkıştırılmaya çalışılmaktadır.

Yunanistan, bölgedeki diplomatik hamlelerinin yanı sıra silahlanma faaliyetlerini de arttırmıştır. Fransa'dan 24 adet Rafale savaş uçağı alımı için anlaşma sağlayan Yunanistan, aynı zamanda ABD'den F-35 alımı için Haziran 2022'de talep mektubunu Washington'a iletmiştir. Buna ek olarak, ABD ve Fransa'dan çok amaçlı muharip gemi ve firkateyn alımı için de anlaşmalar imzalanmıştır. Atina, aynı zamanda Adalar Denizi'ndeki gayrimeşru iddialarını tekrar gündeme taşıyarak Türkiye'nin dikkatini ve enerjisini kendi üzerine çekmeye çalışmaktadır. Buna ek olarak Avrupa Birliği (AB) üyeliğini de Türkiye'ye karşı araçsallaştırmakta, bunun üzerinden Ürdün gibi bölge

lkeleriyle de ilikilerini geliştirme ve cepheyi genişletme araysn sürdürmektedir. GKRY'nin de bu noktada hem AB yeliği hem de Doğu Akdeniz'deki jeopolitiğinin etkin olarak kullanıldığı müşahede edilmektedir. Mevcut tabloda Yunanistan'ın pozisyonu, bölgedeki gelişmelerin seyrini kendi çıkarları bağlamına oturtma gayretindeki Batl glerin Türkiye'nin bölgesel angajmanlarını zayıflatmadaki do-laylı aracıdır. Suriye'nin kuzeyindeki terör kuşağının Irak'ın kuzeyindeki benzer formatta konsolide edilmeye çalışılırken ABD'nin Ortadoğu ve Afrika'da birçok bölgeden çekilme eğilimine karşın bu bölgeden çekilmemesi ve terör örgütünü silahlandırmaya devam etmesi dikkat çekmektedir. Hâlihazırda Yunan anakarası ve bazı adalarda ABD Ordusunun konulanması ve Suriye'nin kuzeyindeki ABD askeri ve vesayetindeki terör örgütünün varlığı Türkiye'nin çevrelendiği yönündeki algıyı glendirmektedir.

TÜRKİYE'NİN DÖRT BOYUTTA GöSTERDİğİ KAR ADIMLAR

Türkiye'ye yönelik F-35 ve hava savunma sistemleri (HSS) gibi stratejik platformların satışına dair örtülü ve aleni ambargolar

bir yana Ankara, Batl ülkelerden kaynaklı mttetiklik ruhuna yakımayan ve ham madde düzeyine kadar inmiş savunma sanayi ambargolarına maruz kalmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'nin, sınır içi ve ötesindeki meşru mücadelesinin zayıflatılmaya çalışıldığı düşüncesi makul görünmektedir. Yalanmakta olan hava kuvvetleri filosuna kar gelişen S/İHA kapasitesiyle zaman kazanması ve hava savunma emsiyesini ulusal kaynaklarla giderek daha fazla ikame edecek kapasiteye ulaşması bu atmosferde Ankara adına önemli kazanımlar olmuştur. Bu durum hem terörle mücadelede ihtiyaç duyulan kapasitenin hem de konvansiyonel savaşta g çarpanı olarak kendisini ispatlayan bu platformların caydırıcılığını ön plana çıkarmıştır.

Gelinen noktada, Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehdit eden böyle bir inisiyatifin, Yunanistan'ın hem askeri ve ekonomik kapasitesi hem de tarihsel tecrübesi nazarında başarısızlığa mahkm olduğu ortaya çıkmıştır. Hâlihazırda Türkiye, dört boyutta attığı adımlarla kendisini karasularında izole etmeye yönelik çabaları akamete uğratmaktadır. İlk olarak Türkiye, yerli savunma sanayisinde S/İHA'lar, hava savunma sistemleri, seyir füzeleri, deniz platformları ve elektronik harp sistemleri gibi muharebede kilit önemdeki silahları geliştirerek ordusunun çağın gerektirdiği teknolojik kapasiteyi yakalaması ve sürdürmesine dair iradesini göstermiştir. Bu yerleştirme faaliyetlerinin, ülkede giderek daha fazla alt sistemi kapsayan bir savunma sanayii ekosisteminin oluşması ve genişlemesine aracı olduğu müşahede edilmektedir. Özellikle yerli S/İHA'lar hem terörle mücadele

hem de konvansiyonel savaş ortamında gösterdiği performansla, Türkiye'nin, dünyanın en önemli S/İHA güçlerinden birisi hâline geldiğini ispatlamıştır.

İkinci boyut, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de kendi tezlerini savunma noktasındaki iradesidir. Bu bağlamda Ankara'nın, Libya'da Birleşmiş Milletler (BM) tarafından tanınan meşru hükûmete olan desteği ve bu hükûmetle gerçekleştirdiği Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) anlaşması buna dair önemli bir referans olmuştur. Bu sayede East-Med Projesi üzerinden Türkiye'nin bölgesel enerji denkleminin dışlanmasına yönelik çabaların sonuçsuz kalması adına meşru ve stratejik bir adım atılmıştır. Üçüncü boyut ise Türkiye'nin, Körfez, İsrail ve Mısır ile ilişkilerin karşılıklı olarak normalleştirilmesine yönelik adımlarla

Yunanistan'ın bölgede Türkiye'nin dengelenmesi adına oynamaya çalıştığı alternatif ülke rolünün boşa çıkarılması ve bölgede hareket alanının daraltılması olmuştur. Mısır ile ilişkilerin istenen düzeyde olmamasına karşın daha ılımlı bir çizgiye geldiği not edilmelidir. Dördüncü boyut ise Rusya-Ukrayna savaşının patlak vermesi sonrası Ankara'nın, Batı, Ukrayna ve Rusya çizgisinde gösterdiği hassas diplomasiyle bölgedeki nüfuzunu konsolide etmesidir. Savaşın başından itibaren Türkiye, taraflarla ilişkilerini üst düzeyde sürdürmeyi başaran belki de tek ülke konumdadır. Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne olan desteğinden ödün vermeksizin tahıl koridoru anlaşmasıyla dünya gıda güvenliğine büyük katkı sağlamasının yanı sıra Ankara, birçok Batılı ülkenin kritik silahları vermekten imtina ettiği bir ortamda, ihtiyaç duyduğu

S/İHA'ları Kiev'e vermekten çekinmemiştir. Nihayeten bu durum, Türkiye'nin bölgedeki nüfuzunu ve dengeleyici rolünü ortaya koyan son derece önemli bir aktör olduğunu bir kez daha göstermiştir.

Sonuç olarak bu adımlarla Yunanistan ve destekçisi ülkelerin; Türkiye'nin, batı-güney-güneydoğu hattında çevrelenmesi gayretleri akamete uğratılmış gözükmektedir. Türkiye'nin özellikle son iki yıla sığdırdığı diplomatik atağı, bu hattı kuzey-güney ekseninde kesen anlaşmalar ve paralel iş birlikleriyle zayıflatmaktadır. Hâlihazırda Akdeniz'in güney ve doğu kıyı şeridi, Türkiye'nin diplomatik ve ekonomik ilişkilerinin geçmişe kıyasla daha iyi bir çerçeveye oturduğu aktörlerden mütevellit bir kuşağı temsil etmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin bölge ülkeleriyle ilişkilerini düzeltmesi ve iş birliği alanlarını arttırması, Yunanistan'ın mevcut durumdaki provokasyonlarını Adalar Denizi sınırlarına tekrar çekmesini sağladığı şeklinde değerlendirilmektedir. ■

